

Évszázados tudósítások

Sorozatunkban a régi sajtóban Rákospalotáról és Pestújhelyről megjelent híreket, tudósításokat elevenítünk fel mai Olvasóink számára.

EKEVERSENY RÁKOSPALOTÁN

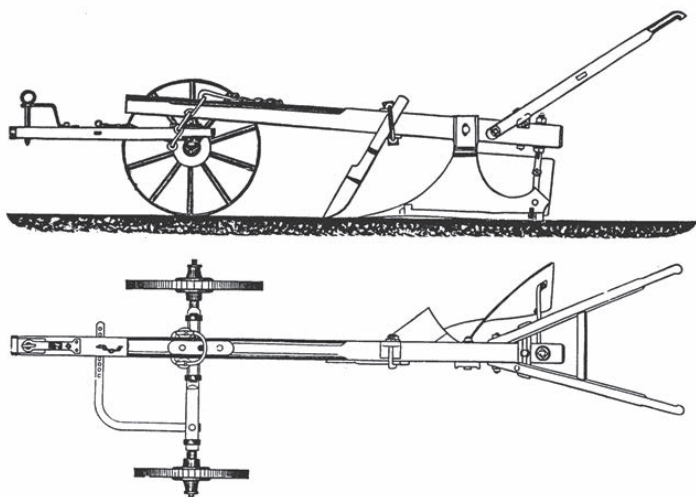
ÖSSZEÁLLÍTOTTA: Kiss Emília

A most idézett rövid híradás eredetileg a *Vasárnapi Újság* Ötödik évi folyam 24. számában (Pest, június 13-án 1858) jelent meg.¹

(A június 4-én a palotai gyepen tartott ekeversenyen) a bíráló választmány elnöke volt b. Balassa Antal; tagok: Farkas Imre, Jurenák Pál, Kenessey Kálmán, Kovács László, Majláth György, Marsovszky Ádám, Perlaki János, Rittig István, Szendrey Ignác, Vörös Ignác. Versenyző volt 9 kiállító, 18 ekével. Versenyzők voltak a Howard-féle ekék közül a P. P. jegyű eke a Clayton-Shuttleworth és társa pesti raktárából kiállítva, ez volt legmélyebbre és legszélesebbre vehető, jól is fordított; D. D. jegyű Howard-eke ugyanazon kiállítótól; Hornsby kétszer patentírozott ekéje, legkönnyebbnek mutatkozott mindenek között; Farkas István által utánzott P. P. Howard-eke; Gubicz P. P. Howard ekéje eltörvén, nem versenyezhetett; ugyanattól a P. jegyű eke; Weisz és Ungar szintén utánzott Howard ekéje; Schwerz-Vidacs-ekék közül Vidacs negyedrendű ekéje és másodrendű ekéje; továbbá harmad- és elsőrendű ekéje; Röck István másod- és harmadrendű ekéje; Gubicz-Horhi javított ekéje; Farkas István Benkő-féle másodrendű s elsőrendű ekéje; Pichler két vassal járó ekéjét visszavette; Végre Juhász Pál rákospalotai parasztgazda ekéje.

¹ Tárház. Ipar, gazdaság, kereskedelem rovat. Vasárnapi Újság V. évfolyam 24. szám, 1858. június 13. <http://epa.oszk.hu/00000/00030/00224/>

A Vidats-eke oldal- és felülnézetben

A PALLAS NAGY LEXIKONA, [HTTP://MEK.OSZK.HU/00000/00060/HTML/030/PC003061.HTML](http://mek.oszk.hu/00000/00060/HTML/030/PC003061.HTML)

kék lehetünk, hogy mi alólrítottak, kik a miveltebb külföldnek nagy részét gazdasági tekintetben beutazni szerencsések valánk, jobb és tökéletesebb ekéket, mint minőket Vidacs pesti gépészünk³ készít, sehol eddig nem láttunk. Mindazon ekék, melyeket Vidacs a külföldiek után állít elő,

Ma olvasva a fenti híradást, valószínűleg nem sokat értünk meg belőle...

A 19. század közepén azonban a korabeli hétköznapi valóságban létrejött agrotechnikai újítások sokakat érintettek a mindennapi emberek közül is.

A mezőgazdasági gyakorlat és a mérnöki munka folyamatosan oda-vissza kölcsönhatásban állt egymással: nem csupán az emberek használták az időről-időre egyre korszerűbb mezőgazdasági gépeket, hanem a gépgyártók maguk is felhasználták - a külföldi minták mellett - a magyar paraszti gazdaságban a célszerűség érdekében kikristályosodott hagyományos tudást. A mezőgazdasági praktikumban pedig újból és újból létrejött egy-egy következő innováció: mint ahogyan példa erre az utoljára megemlített, egy helyi-, rákospalotai gazda, Juhász Pál által megépített eke is.

De kortárs szemlélként is beszámol már erről a folyamatról Dienes Lajos a Vasárnapi Újság egy pár évvel korábbi számában:²

„Valamint az ekét általában a világ minden gépei legfontosbbikának hiszszük, ugy erre nézve büsz-

nem csak az eredeti tulajdonokat teljesen visszaad-ják, hanem fölül is mulják azokat, a legczélszerűbb javítások által. ... mégis a legnagyobb mértékben érdekelt bennünket öntött ekéje, melyet érdemesnek tartunk, hogy Vidacsnak saját nevét viselje, s melly-nek megkülönböztető tulajdonsága abban áll, hogy az egész eke, kivévéen a szántóvasat, egy darabból áll, ... - idézi Dienes a Magyar Gazda 1846. évi 82. számából.

... nézzünk végig még egyszer a már közlött ... Vidacs-eke rajzokon, s tekintsük meg egyes részeit is kellő figyelemmel, a mit ha gondosan cselekedtünk csakhamar meggyőződhetünk, hogy a Vidacs-ekék legközelebb állnak mind külső alak-jokra mind egyes alkatrészeikre nézve a mi rendes paraszt ekéinkhez; az egész boszorkánysága tehát Vidacs Istvánnak – mellyet azonban senki se tud tökéletesen utánozni – abból áll, hogy az eke egyes részeit lehető legczélszerűbben készíti, s az okos ész vezérlete szerint legczélszerűbb arányban foglalja össze. ...”

S azt, hogy egy-egy újabb fejlesztésű eke mit tud teljesíteni a gyakorlatban, hogyan is lehetne másképp eldönteni, mint verseny által?! Ez alkalommal volt pedig éppen a palotai gyepen... ■

2 Dienes Lajos: Az ekéről. *Vasárnapi Újság* II. évfolyam 51. szám, 1855. december 23. <http://epa.oszk.hu/00000/00030/00095/>

3 Vidacs István 1846-ban a Pesti Iparműkiállításán mutatta be először a saját maga által kifejlesztett öntöttvas szerkezetű ekéjét. Forrás: Réz Gyula: Emlékezés a honi ekegyártás nagy úttörőjére: 210 éve született Vidacs István. *Mezőgazdasági Technika* 2012. december p. 44-45. http://technika.gmgi.hu/uploads/termek_134/210_eve_szulett_vidacs_istvan_12_12.pdf

Az eke változatait Vidacs a különböző minőségű földekhez igazodva tervezte meg. „Az első rendű legnagyobb, legizmosabb, s legtöbb vonó erőt is kíván, kötött s agyagos földbe való, –ára, taliga nélkül 20 pft. A másodrendű valamivel kevésbbé kötött földbe való, azért könnyebb is, olcsóbb is egy pftal az elsőnél. Ez követte el azt a szép ugrást, a miért ugy megéjenezték 1852-ben a nemzeti muzeum mögött. A harmadikrendű könnyű földbe való, amazoknál nemcsak jóval könnyebb, csekélyebb vonó erőt kíván; hanem abban is különbözik, hogy a talpa egészen vert vasból van. Ára 17 pft. Mindegyikkel két szántóvas jár, az egyik rajta, a másik tartalékul.” – idézi Dienes 1855-ben